

Araştırma

ERGENLERDE ANNE-BABA VE ARKADAŞLARA BAĞLANMA BİÇİMLERİ İLE ROMANTİK İLİŞKİLERDE SORUN ÇÖZMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Investigating the Relationship between the Attachment Types of Parents & Friends and Problem Solving in Romantic Relationships in Adolescences

Nur ÇETİN*
Abide GÜNGÖR AYTAR**
Merve Deniz PAK***
Abdulkali ARTIK****

1 Çalışma "Üniversite 1. Sınıf Öğrencilerinin Anne-Baba ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" ismiyle Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmış olup, daha önce yayınlanmamış ve yayınlanmak üzere hâlihazırda başka bir yayım organına gönderilmemiştir.

*Bilim Uzmanı, Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi ABD Yüksek Lisans Mezununu
** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü
*** Arş.Gör., Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü
**** Dr., Hacettepe Üniversitesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ABD

ÖZET

Çalışmada ergenlerin anne-baba ve arkadaşlara bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerde sorun çözmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Hukuk Fakültesi ve Eğitim Fakültelerinde birinci sınıfta öğrenim gören 282 kız ve 162 erkek toplam 444 öğrenciyle tamamlanmıştır. Araştırmada katılımcılara kişisel bilgi formu, ebeveyn-akran bağlanma envanteri kısa formu, ilişki ölçeği anketi ve ergenlerin romantik ilişkilerinde sorun çözme ölçeği uygulanmıştır. Bulgular öğrencilerin, anne-babaya bağlanma biçimleri ile arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenleri ile anne-baba bağlanma biçimleri, arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında ilişki bulunduğu saptanmıştır. Doğum sırası değişkeni ile sadece anne-baba bağlanma biçimleri arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Kardeş sayısı değişkeni ile anne-baba bağlanma biçimleri, arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerde sorun çözme arasında ise bir ilişki saptanmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Bağlanma, Ergenler, Romantik ilişkiler, Sorun Çözme

ABSTRACT

In this study, investigation of the relationships between adolescences who are emotionally tied up to their parents, friends and problem solving in romantic relationships are aimed at. Variables such as age, gender, the number of siblings, whose children they are, mother's and father's education level and the socio-demographic level of family are dealt with. The search was completed with a total of 444 participants including 282 girls and 162 boys at Gazi University and the faculty members from faculty of vocational education, faculty of economics and administrative sciences, faculty of law and faculty of education have accepted to join in the research. Personal information form, the short form of inventory of parent and peer attachment, relationship scales questionnaire and the scale of problem solving in adolescences were applied in the present research. Findings showed that there was a low level positive relation between the types of parents, friends' attachment and problem solving in romantic relationships. It can be stated that there was a relationship between the variables of age, gender, mother's and father's education level, the income level of family and the types of parents, friends' attachment and problem solving in romantic relationships. The variables of children were only correlated with parent's attachment. There was no relationship between the number of siblings and the types of parents, friends' attachment and problem solving in romantic relationships.

Keywords: Attachment, Adolescences, Romantic Relationships, Problem Solving

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insan ilk olarak bakım veren-bebek ilişkisi kapsamında bağlanma ilişkisi kurar ve daha sonraki yaşamında bu ilişkiler çeşitlenerek

gelişir. Bowlby'ye (1973: 33) göre bağlanma, çocuğun ilgi-bakım ihtiyaçlarını karşılayan kişilere, genellikle ebeveynlere karşı, geliştirdiği güçlü duygusal bağıdır. Bağlanma biçiminin kalitesi doğrultusunda birey duygu, algı ve beklentilerini içeren içsel çalışan modeller geliştirir ve bu model bireyin tüm yaşamı boyunca bireyin kişiler arası ilişkilerini etkiler. Bu doğrultuda romantik ilişkileri de etkileyen bağlanma biçimi, bağlanma kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, bireyin eş seçimini ve dolayısıyla da evlilik hayatını da etkileyebilmektedir (Kesebir, 2011:321-342). Romantik ilişkilerin en yoğun yaşandığı ergenlik dönemi olumlu duygulara kaynaklık edebildiği gibi olumsuz duyguların da kaynağı olabilmektedir. Bu kapsamda bireylerin erken çocukluk yaşantılarında şekillenen bağlanma biçimlerinin, yaşamakta oldukları ya da yaşayacakları romantik ilişkilerdeki sorun çözmelerine etkisi önem kazanmaktadır.

Bağlanma Kuramı

İnsan, sosyal bir varlık olması nedeniyle gelişimi boyunca çeşitli ilişkiler kurar ve bu ilişkileri geliştirir. İnsanın kurduğu ilişkilerden ilki anne-bebek ilişkisidir. Bu ilişkiyi anne/bakım veren kişi ve bebek ile "bağlanma" perspektifinde inceleyen Bowlby (1980: 24) olmuştur. Büyük Türkçe Sözlükte (Türk Dil Kurumu, 2013) "sevme, içten bağlı olma" olarak açıklanan bağlanma sözcüğü, İngilizce 'de 'attachment' kelimesine karşılık gelmekte olup "birine ya da bir şeye duygusal yakınlık duyma şeklindeki güçlü his" olarak tanımlanmıştır (Cambridge Dictionary, 2013). Bowlby (1973: 33; Bowlby,1982: 22) de bu doğrultuda bağlanmayı, "insanların kendileri için önemli gördükleri

kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar” olarak tanımlamış ve özellikle korku, kaygı ve yorgunluk gibi durumlarda duyulan yoğun bir ihtiyaç olan bağlanma davranışını, bebeğin annesi veya bakıcısı ile kurduğu bağ olarak açıklamıştır. Bunun nedeni, dünyaya geldiği anda çevresine dair bilgi sahibi olmayan ve muhtaç konumda olan bebeğin bağlanma ile hayatta kalma şansını artırmasıdır (Mukolincer ve diğ., 2003: 77). Bebeğin bağlandığı kişi, bebeğin “güvenli üs”südür (Genius ve Oddone, 1996: 18; Güngör, 2000: 10). Gander ve Gardiner (2010: 214) da bağlanmayı anne-baba ve bebek arasında duygusal olarak olumlu ve karşılıklı yardım edici bir ilişki olarak ele almaktadır. Başka bir tanımda da bağlanmanın stres gibi zorlu durumlarda belirginleşmesi, devamlılığı ve dayanıklılığı üzerinde durulmuştur (Pehlivan Türk, 2004: 56). Buna benzer şekilde Henderson ve diğerlerinin (1997: 2), yaptıkları araştırmada da bağlanmanın beslenme ve üreme kadar önemli olduğu vurgulanmıştır.

Bowlby, çocuğun ilgi ve bakım ihtiyaçlarını karşılayan kişilere, genellikle ebeveynlerine, karşı geliştirdiği güçlü duygusal bağın olduğunu ve bağlanma biçiminin kalitesi doğrultusunda çocuğun, kendisi ve başkaları hakkındaki duygu, algı ve beklentilerini içeren içsel modeller geliştirdiğini ortaya koymuştur. Bu modeller, çocuğun yaşamı boyunca kurduğu kişilerarası ilişkileri yönlendirmekte ve çocukla bağlanma figürü arasında oluşan bağ bireyin sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini yaşam boyunca etkilemektedir (Bowlby, 1982: 27).

Bağlanma İlişkisinin Türleri

İnsanın ilk bağlanma ilişkisi, bebeklik döneminde bakım veren kişi ile

gerçekleşir. Bağlanma ilişkisi güvenli bağlanma, kaygılı/kararsız bağlanma ve kaçınan bağlanma şeklinde olabilir. Güvenli bağlanan bebekler, annelerini güvenli bir üs olarak görürler ve anneleri yanlarından ayrıldığında oluşan tedirginlikleri annelerinin gelmesi ile birlikte ortadan kalkar. Bu bebekler annelerinin yanında çevre ile ilişki kurma gayretine girerler (Campos ve diğ., 1983: 54). Farklı bir açıdan bakıldığında ise güvenli bağlanma ile birlikte annenin bebekle olmadığı zamanlarda bile bebek güvenli üssünü kaybetmemiş olur ve ilişkiye açık olmasının neticesinde yabancı kişilerle iletişime geçme isteği duyar. Bu bağlanma ile bebek hem kendisine hem de çevresine karşı keşif ihtiyacıyla hareket eder (Hortaçsu, 2003: 72). Kaygılı/ kararsız bağlanma biçiminde, güvenli bağlanan bebeklere kıyasla ciddi farklılıklar olduğu görülmektedir. Temel olarak bebekler ilişkilerinde kaygılı ve bazen de kızgın bir tavır alırlar. Bu duygu hali bebeklerin keşif duygusunun bastırılmasına ve kendileri ile meşgul olmalarına neden olur (Campos ve diğ., 1983: 55). Güvenli bağlanan bebeklerdeki gibi anne olmadığı zamanlarda yabancılarla yürütülen iletişim oluşmaz ve anne yanından ayrıldığı zaman ciddi kaygı içine düşerler. Bu bebekler iletişime oldukça kapalı olup korku ve kaygı yoğun şekilde hissedilmektedir (Hortaçsu, 2003: 72). Kaçınan bağlanma türünde ise güvenli ve kaygılı bağlanan bebeklerden farklı olarak bu bebekler, bedensel temastan oldukça uzak dururlar. Dokunma ile kurulan ilişki daha çok oyuncaklara yönelmiştir. Diğer bebeklerde görülen yalnızlık anındaki kaygı bu bebeklerde ortaya çıkar (Campos ve diğ., 1983: 55; Masterson, 2008: 25).

Ainsworth (1989: 709-716) ebeveyn ve çocuk arasındaki bağlanma biçiminin yalnızca çocukluk dönemiyle sınırlı olmadığını, bu bağın ergenlikte ve yetişkinlikte de bireyi ve kurduğu ilişkileri etkilediğini belirtmiştir. Çocuklukta ebeveynlere bağlanma baskınken, bu bağlanma biçimi önemini sürdürmekle beraber, ergenlik döneminde arkadaşlar, erişkinlikte ise romantik ilişkinin yaşandığı kişiler baskın hale gelmektedir (Morsünbül ve Çok, 2011: 553-571; Hamarta, 2004: 53-66). Ergenlik dönemine gelindiğinde bebeklikteki "güvenli üs" kavramının önemi bir kez daha ortaya çıkar ve ergenin çocukken bakımını üstlenen bireylerle kurmuş olduğu bağlanma ilişkisi, çevreyi keşfetmesinde de güvenli bir üs görevi görür. Ergenin ebeveyn figürlerinden akran gruplarına doğru yönelmesine rağmen, erken bağlanma ilişkisi ergen için kalıcı ve güçlü bir etkiye sahiptir (Allen ve Land, 1999: 81). Araştırmalar, ergenlikte ebeveyn bağlanma figüründen akran bağlanma figürlerine geçişte, erken dönemdeki güvenli bağlanma yaşantılarının bu dönemdeki değişiklikleri kolaylaştırdığını göstermiştir (Allen ve Land, 1999: 82; Collins ve diğ., 2002: 644). Güvenli bağlanma, ergenlere destek oluşturarak sosyal yaşamlarındaki karmaşa, güçlük ve belirsizlikleri değerlendirmelerinde yardımcı olur (Aydın, 1997: 13). Güvenli bağlanmada ergenler daha uyumlu ve sağlıklı ilişkiler kurarken güvensiz bağlanmada ise kurulacak ilişkiler kaygı yüklü ve bağımlı olmaktadır (Collins ve diğ., 2002: 645; Allen ve Land, 1999: 83). Hamarta, ilk ve ortaöğretim yıllarındaki sosyal becerilerle erken dönemdeki bağlanmanın ilişkili olduğunu ortaya koymuş ve güvenli bağlanan ergenlerde daha sağlam arkadaşlık ortamları oluştuğunu belirtmiştir (Hamarta, 2004: 53-66).

Romantik İlişki Kavramı

Ergenlik döneminde bireyler arasında oluşmaya başlayan romantik ilişkiler; iki kişi arasında yaşanan dürüstlük, korumaya, sıcaklık, birbirine hayatını adanma, kendi hayatının kontrolünü teslim etme, aradaki duvarları kaldırma, duygusal yoğun bir bağ kurma ve ayrılığın hüznü doğurmasına neden olan ilişkidir (Rubenstein ve Shaver, 1982: 231; Hotfield, 1988: 112; Williams ve Connolly, 1997: 139; Orlofsky, 1991: 77; Gottman, 1998: 169; Brehm, 1992: 21). Bireyin romantik ilişkilerini pozitif veya negatif yönde etkileyen bağlanma biçiminin hayatının ilk dönemlerinde yer alan ilk bakıcının şekillendiği görülmektedir (Hazan ve Shaver, 1987: 511; Burger, 2006: 48).

Connolly ve Goldberg'in 1999 yılında yaptıkları çalışmada romantik ilişki dört aşamada incelenmiştir. Bunun ilk kısmı "başlangıç" dönemidir. Başlangıç döneminde Bilgin (1995: 34) tarafından da belirtildiği gibi fiziksel çekicilik önemli görülmüştür. İkinci aşama yakın ilişki olarak ele alınmıştır. Yakın ilişki, kız-erkek karışık akran gruplarında gerçekleşmektedir. Üçüncü aşama bu karışık akran grupları arasında gerçekleşen yakın ilişkinin samimi yakın ilişki halini almasıdır. Bu dönem flört dönemi olarak adlandırılır. Bu süreçte bireyler arasında yoğun duygulanımlar oluşur ve bununla birlikte duygusal paylaşım ve cinsel paylaşımlar da eklenir. Romantik ilişkinin son döneminde bağlılık gerçekleşir. Bu dönem en son başlayan ve ilişki sürdürdüğü sürece var olan bir durumu tanımlar. Aslında bağlılık dönemi kendisinden önceki dönemlerde bulunan özellikleri de içerir. Bunun yanında ilişkinin derinleşmesi anlamına gelmektedir ki sonrasında evliliğe

doğru uzandır (Connolly ve Goldberg, 1999: 266).

Sorun Çözme

Türk Dil Kurumu'na göre sorun, "araştırılıp öğrenilmesi, düşünülüp çözümlenmesi, bir sonuca bağlanması gereken durum, mesele, çatışma, problem" olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2006). Kabadayı'ya göre(1992: 32), sorun "kişiler arası çatışma" olarak ele alınmakta olup sorun çözme süreci ise, "bilişsel bir davranış, duyuşsal bir özellik ve bunun da yanında bir yöntem olup bir sorunla başa çıkma ve istenilen noktaya ulaşma biçimi" şeklinde ele alınmaktadır. Kişilerarası çatışmalar; farklı biliş, algılar, duygu ve ihtiyaçlarda bulunan farklılıkların yanında kişisel ve kültürel faktörlerden etkilenen, sosyal ve fiziksel çevrelerle ilgili olan sorunlardır (Dökmen, 1994: 26). Sonmaz'a göre (2002: 18)sorun çözme her bireyde aynı şekilde gerçekleşmemektedir. Çünkü bu beceri yaşanan toplum yapısının inançları, değerleri, alışkanlıkları ve olaylar karşısındaki tutumları ile şekillenmekte ve aynı zamanda da duygu, düşünce ve irade gibi kişisel faktörleri de taşımaktadır. Bu durum kişisel ve toplumsal unsurların bir araya gelmesi ile şekilleneceğinden sorun çözme bireylerde farklı düzeylerde kendisini göstermektedir (Sonmaz, 2002: 18).

Bağlanma Kuramı Çerçevesinde Romantik İlişkilerde Sorun Çözme

Çocuklukta kurulan zihinsel modellerin ve bağlanma biçimlerinin bir kez oluştuktan sonra değişime dirençli olduğu ve bireyin hayatı boyunca etkili bir role sahip olacağı vurgulanmaktadır (Bowlby, 1982: 22; Bartholomew ve

Horowitz, 1991: 226). Bowlby (1988: 56) ve Ainsworth (1989: 789), ebeveyn ve çocuk bağlanma ilişkisinin sadece çocukluk dönemiyle sınırlı olmadığını, ergenlikte ve yetişkinlikte de bireyi ve kurduğu ilişkileri etkileyen bir süreç olduğunu belirtmişlerdir. Ainsworth ve diğerlerinin (1978: 27) çocuklar için yaptıkları sınıflandırma yetişkinlere uygulandığında güvenli, kaygılı/kararsız ve kaçınan biçimlerin romantik ilişkilerde de ortaya çıktığı görülmektedir. Güvenli bağlanan bireyler ilişkilerinde güvenli, mutlu ve partnerlerinin hatalarını rahatlıkla kabul eden tutumlar ortaya koymaktadır. Kaygılı-kararsız bağlanan bireylerin kendilerinden kuşku duydukları, başkalarını kendileri ile yakınlık kurmada isteksiz olarak gördükleri, ilişkilerinde takıntılı ve kıskanç oldukları, sürekli duygusal inişler çıkışlar yaşadıkları gözlenmiştir. Kaçınan bağlanma biçimine sahip bireyler ise, partnerleriyle yakınlaşmaktan rahatsızlık duymakla birlikte, partnerlerine güvenmekte ve kendilerini bağımlı hissetmekte zorlanmaktadır (Hazan ve Shaver, 1987: 512; Buğa, 2009: 89).

Romantik ilişkilerin en yoğun yaşandığı ergenlik dönemi olumlu duygulara kaynak oluşturabildiği gibi olumsuz duyguların da kaynağı olabilmektedir (Wilson-Shockley, 1995: 22). Ergenlik döneminde sağlıklı ve destekleyici rolü olan romantik ilişkiler, zorlayıcı ve baskıcı bir şekil aldığına saldırgan davranışlara sebep olabilmektedir (Wolfe ve Feiring, 2000: 360). Sağlıklı bir paylaşım içeren ilişkilerde oluşan sorunlara çözüm yolları genellikle yapıcı olmakta ve sorunla başa çıkmakta başarılanmaktadır. Sorun çözme yönetiminde başarısız bireylerde ise şiddet ve istismar gibi olumsuz davranışlara yönelim

görülmektedir. Bu davranışların yetişkinlik dönemine taşındığı, evlilikte görülen şiddet ve istismarın kaynağı olduğu ve olumsuz bağlanma biçimine paralellik gösterdiği bilinmektedir (Kalkan, 2008:131).

Çocukluktaki ve yetişkinlikteki bağlanma davranışları arasında köprünün kurulabilmesi için bağlanma güvenliğinin ergenlikteki gelişiminin anlaşılması gereklidir (Barnas ve diğ.,1991: 175; Waters ve diğ., 2000: 684). Bireyin ebeveynlerine olan bağımlılığının giderek azaldığı ergenlik döneminde arkadaşlar ve romantik ilişki içinde olunan kişiler bağlanma güvenliği açısından önem kazanırlar (Hazan ve Zeifman, 1994: 34).Anne ve babayla kurulan duygusal bağ ve ihtiyaç anında onlardan alınan destek, kişilik gelişiminin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için önemlidir. Buradan hareketle ergenlerde bağlanmanın nasıl gerçekleştiği ve bireyi nasıl etkilediğini anlayabilmek için ergenlik döneminde ebeveynlerle kurulan bağlanma ilişkisinin incelenmesi de önem kazanmaktadır. Bireylerin aile ve arkadaşları ile kurdukları duygusal bağ, onların ileriki yaşamında kuracakları ilişkide sorun çözmeleri açısından önemlidir. Bu nedenle bağlanma örüntülerinin bireyin özellikle ilişkilerini yani sosyal yaşamını etkilediği bilinen bir gerçektir. Bu açıdan bakıldığında sosyal hizmet mesleğinde bağlanma kuramı pek çok alanda kullanıldığı görülmektedir. Sosyal hizmet uzmanları çocukluktan ergenliğe uzanan gelişim sürecinde çocuk refahı alanında sevgi evleri, çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, çocuk hastaneleri, kreşler ve anaokulları gibi kurumlarda çalışabilmektedir. Pratik çalışmanın temelinde olan teorik çerçeve de çeşitli

bilimlerle eklettik olarak birleşmektedir. Bu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının üzerinde çalıştıkları teorilerden biri de bağlanma kuramıdır. Sosyal hizmet uygulamalarında bağlanma kuramı çocukların fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal gereksinimlerinin sağlanmasında, sorun çözme becerilerinin artmasında ve çocukların güvenli bağlanma ilişkisi geliştirmelerinde iyilik halini artırmak amacıyla koruyucu-önleyici çalışmalarda kullanılmaktadır (Özbesler, 2015; Sayar, 2004). Bu bakış açısıyla literatür incelendiğinde bireyin ebeveyn ve arkadaşlarına bağlanma biçimlerinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları sorunlarını çözme yollarını etkilediği ortaya konulmaktadır. Ancak bu etkinin Türkiye'deki durumu ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, ergenlerde anne-baba ve arkadaşlara bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerde sorun çözmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada temel amaç doğrultusunda "katılımcıların anne-babalarına ve arkadaşlarına bağlanma biçimleri ile sorun çözmeleri arasında yaş, anne ve babanın eğitim durumu, kardeş sayısı, doğum sırası, algılanan sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet arasında ilişki var mıdır?" sorusuna yanıt bulunmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2002: 77).

Çalışma Grubu

Araştırmada Gazi Üniversitesi'nde 1. sınıfta eğitim gören öğrenciler evren olarak belirlenmiştir. Örneklemi ise Gazi Üniversitesi'nde eğitim gören ve araştırmaya katılmayı kabul eden, rasgele örnekleme yöntemi ile seçilen 444 (282 Kız, 162 Erkek) 1. Sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Öğrencilerin %24,8'i (n=110) Eğitim Fakültesinde, %24,3'ü (n=108) Hukuk Fakültesinde, %24,8'i (n=110) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde ve %26,1'i (n=116) Mesleki Eğitim Fakültesinde okumaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kişisel bilgi formu, ebeveyn-akran bağlanma envanteri kısa formu, ilişki ölçeği anketi ve ergenlerin romantik ilişkilerinde sorun çözme ölçeği katılımcılara uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, eğitim aldığı fakülte, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve babanın eğitim durumu ve sosyo-ekonomik düzeylerine ilişkin sorular yer almaktadır.

İlişki Ölçekleri Anketi (**Relationship Scales Questionnaire**): Griffin ve Bartholomew (1994: 217) tarafından geliştirilmiş olup Hazan ve Shaver'in (1987: 512) bağlanma ölçümünden, Bartholomew ve Horowitz'in (1991: 226) İlişki Anketi'nde ve Collins ve Read'in (1990: 644) Yetişkin Bağlanma Ölçeği'nde kullanılan maddelerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışmaları Sümer ve Güngör (1999: 71) tarafından yapılmıştır. 30 maddeden oluşmakta olup üç bağlanma prototipini ölçmek amacı ile

7'li likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçekte güvenli ve kayıtsız bağlanma biçimleri beşer madde ile ölçülürken korkulu bağlanma biçimi dört madde ile ölçülmektedir.

Ebeveyn Akran Bağlılığı Envanteri Kısa Formu-EABE (The Short Form of Inventory of Parent and Peer Attachment- IPPA): Armsden ve Greenberg (1987: 427) ve Raja ve diğerleri (1992: 471) tarafından geliştirilmiştir. Formun Türkçe 'ye uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Günaydın ve arkadaşları tarafından yapılmıştır (2005: 13). Form, ergenlerin ebeveynleri ve akranları bilişsel ve duyuşsal olarak ilişkilerinin yakınlığını belirlemeye yönelik olup üç bölümden oluşmakta ve anne, baba ve yakın akranlara yönelik yirmi beşer soru içermektedir.

Ergenlerin Romantik İlişkilerinde Sorun Çözme Ölçeği: Ergenlerin romantik ilişkilerinde yaşanan sorunlarla başa çıkma davranışlarını belirlemek için, Kalkan (2008: 131-138) tarafından geliştirilen ölçek, otuz sekiz maddelik olup beşli likert tipindedir. Ölçeğin fiziksel istismar (13 madde), duygusal istismar (15 madde) ve soruna yönelme (10 madde) olmak üzere üç alt boyutu vardır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada, katılımcılara verilerin bilimsel bir çalışma amacıyla bilgilerin toplandığı, elde edilen bilgilerin sadece bu amaçla kullanılacağı, araştırmaya katılmama hakkına sahip oldukları ve kimliği ortaya koyucu bilgilerin istenmediği açıklandıktan ve sözlü onay alındıktan sonra gönüllü öğrencilere ölçekler ders saati bitiminde araştırmacılar tarafından yaklaşık on beş dakikada uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programında analiz edilmiştir. Veriler bağımsız olarak varimax rotasyonuyla temel bileşenler (faktör) analizi, tek yönlü varyans analizi ANOVA ve Scheffe testi kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin cinsiyet, yaş, eğitim aldıkları fakülte, anne ve baba eğitim düzeylerini gösteren sosyodemografik verileri tablo 1'de yer almaktadır:

- Katılımcıların Yaşlarına Göre Anne-Babalarına ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmelerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların arkadaşlarına bağlanma biçimleri alt boyutlarından olan kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark bulunmuştur ($F=3.040$, $p<.05$). Anne-babalarına bağlanma biçimleri alt boyutlarından olan anne ve baba iletişim alt ölçeğinden alınan puanlar ve baba güven alt ölçeğinden alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark vardır. Yaşa göre romantik ilişkilerinde sorun çözme açısından alınan puanlar açısından anlamlı fark yoktur.

- Katılımcıların Doğum Sırası, Kardeş Sayısı ve Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey ile Anne-Babalarına ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmelerine İlişkin Bulgular

Araştırmada doğum sırası değişkeni ile sadece anne-baba bağlanma biçimleri

arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. Kardeş sayısı değişkeni ile anne-baba bağlanma biçimleri, arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerle sorun çözme arasında ise bir ilişki saptanmamıştır. Katılımcıların arkadaşlarına bağlanmaları alt boyutlarından olan güvenli bağlanmadan alınan puanlar açısından algılanan sosyo-ekonomik düzeylere göre anlamlı fark bulunmuştur ($F=1.549$, $p<.05$). Anne-babalarına bağlanma biçimleri alt boyutlarından olan anne yabancılaşma alt ölçeğinden alınan puanlar açısından algılanan sosyo-ekonomik düzeylere göre anlamlı fark bulunmuştur. Romantik ilişkilerde sorun çözme alt boyutlarından olan duygusal istismar alt ölçeğinden alınan puanlar açısından algılanan sosyo-ekonomik düzeylere göre anlamlı fark bulunmuştur ($F=8.661$, $p<.001$).

- Katılımcıların Anne ve Babalarının Eğitim Durumuna Göre Anne-Babalarına ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmeye İlişkin Bulgular

Katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına göre arkadaşlarına bağlanmaları alt boyutlarından olan korkulu bağlanma, kayıtsız bağlanma ve güvenli bağlanma yönünden alınan puanlar açısından anne eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmamıştır. Anne-babalarına bağlanma biçimleri alt boyutlarından olan anne yabancılaşma alt ölçeğinden alınan puanlar açısından anne eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F=6.308$, $p<.001$). Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre romantik ilişkilerinde sorun çözme alt boyutlarından olan duygusal istismar alt ölçeğinden alınan puanlar açısından anlamlı fark bulunmuştur ($F=13.754$, $p<.001$).

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Verileri

		n	%
Cinsiyet	Kız	282	63,5
	Erkek	162	36,5
Yaş	18	176	39,6
	19	141	31,8
	20	70	15,8
	21 ve üstü	57	12,8
Fakülte	Eğitim	110	24,8
	Hukuk	108	24,3
	İİBF	110	24,8
	Mesleki Eğitim	116	26,1
Anne eğitim düzeyi	İlkokul	210	47,3
	Ortaokul	74	16,7
	Lise	102	23
	Üniversite	58	13
Baba eğitim düzeyi	İlkokul	129	29,1
	Ortaokul	76	17,1
	Lise	121	27,3
	Üniversite	118	26,6

Katılımcıların arkadaşlarına bağlanmaları alt boyutlarından olan korkulu bağlanma, kayıtsız bağlanma ve güvenli bağlanma alt boyutlarından alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmamıştır. Öğrencilerin baba eğitim durumuna göre anne-babalarına bağlanma biçimleri alt boyutlarından olan anne güven alt ölçeğinden alınan puanlar açısından anlamlı fark bulunmuştur ($F=3.530$, $p<.05$). Romantik ilişkilerinde sorun çözme alt boyutlarından olan duygusal istismar alt ölçeğinden alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur ($F=12.578$, $p<.001$).

Katılımcıların cinsiyetlerine göre anne-babalarına ve arkadaşlarına bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerinde sorun çözme puanlarının t testi sonuçları tablo 2'de yer almaktadır. Buna göre, cinsiyete göre katılımcıların arkadaşlarına bağlanmaları alt boyutlarından olan korkulu bağlanma ($t=3.845$, $p<.001$) ve güvenli bağlanmadan ($t=-2.816$, $p<.05$) alınan puanlar açısından anlamlıdır. Katılımcıların cinsiyete bağlı anne-babaya bağlanma alt boyutlarından olan anne iletişim alt ölçeğinden alınan puanlar açısından anlamlı fark bulunmuştur ($t=4.304$, $p<.001$). Cinsiyete göre romantik ilişkilerinde sorun çözme alt boyutlarından olan duygusal

istismar ($t=-3.288$, $p<.05$), fiziksel istismar ($t=-2.839$, $p<.05$) ve soruna yönelme ($t=2.902$, $p<.05$) alt ölçeğinden alınan puanlar açısından anlamlı fark bulunmuştur.

Araştırmada öğrencilerin arkadaşlarına bağlanma alt boyutlarından olan korkulu bağlanma ile öğrencilerin anne-babalarına bağlanma biçimleri alt boyutlarından olan anne iletişim, baba iletişim ve baba yabancılaşma arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin arkadaşlarına bağlanma alt boyutlarından olan kayıtsız bağlanma ile anne-babalarına bağlanma biçimleri alt boyutlarından olan anne iletişim, baba güven, baba iletişim ve romantik ilişkilerinde sorun çözme alt boyutlarından olan duygusal istismar arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki vardır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada ergenlerin anne-baba ve arkadaşlarına bağlanmaları ile romantik ilişkilerdeki sorun çözmeleri arasındaki ilişki araştırılmıştır.

- Katılımcıların Yaşlarına Göre Anne-Babalarına ve Arkadaşlarına Bağlanmaları İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmeleri

Katılımcıların anne-baba ve arkadaşlarına bağlanmaları ile romantik ilişkilerinde sorun çözmelerinin yaşa göre ele alınmasında katılımcıların arkadaşlarına bağlanmaları alt boyutlarından olan kayıtsız bağlanmadan alınan puanlar açısından yaşa göre anlamlı fark bulunmuştur. Buist ve diğerlerinin (2002: 167) de yaptıkları araştırmalarda bu araştırmayı destekleyecek şekilde

kızların öğrencilik çağında ebeveynlerine bağlı olduklarını, fakat yaş ile birlikte bağlılıklarının azaldığını belirtmişlerdir.

Romantik ilişkilerinde sorun çözme açısından yaşa göre herhangi anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Anne iletişim ve baba iletişim puanlarının yaş arttıkça düşmesi, aileden uzaklaşıp arkadaşlarla etkileşimin yoğunlaşmasıyla ilişkili olduğu öngörülmektedir. Kayıtsız bağlanma puanlarının ise 18 yaş grubunda yüksek olup yaşla beraber azalmasının ergenlik döneminin benmerkezci özellikleriyle ilişkili olduğu söylenebilir.

- Katılımcıların Doğum Sırası ve Kardeş Sayısı ile Anne-Babalarına ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmeleri

Katılımcıların doğum sırası ve kardeş sayısı ile arkadaşına bağlanma, anne-babaya bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerinde sorun çözme açısından alınan puanlar açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Günaydın ve Yöndem (2007:141-153) ile Buist ve diğ. (2002: 161-176) de bu araştırmayı destekleyecek şekilde doğum sırası ve kardeş sayısının arkadaş bağlanması ile ilişkisinin olmadığını belirtmektedir. Adler (1964: 58) de her çocuğun diğerlerine göre doğum sırasına göre belli sorunları beraberinde getirdiğini belirtmektedir. Buradan hareketle Geçtan (2013: 26) doğum sırasından kaynaklanan sorunların kesinlik ifadesi ile değerlendirilmemesi gerektiğini belirtmektedir. Bu yüzden her çocuğun farklı sorunlarla karşılaştığı kabul edilmektedir.

Buist ve arkadaşları (2002: 161-176), hemcins kardeşlerin ergenlikteki uyum becerileri üzerine olumlu etkisi

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetlerine göre Anne-Babalarına ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmelerine İlişkin Bulgular

	Cinsiyet	Ss	T	P	
ARKADAŞA BAĞLANMA					
Korkulu bağlanma	Kız	4,19	1,171	3.845**	0
	Erkek	3,75	1,132		
Kayıtsız bağlanma	Kız	4,39	1,172	1,144	0,253
	Erkek	4,26	1,026		
Güvenli bağlanma	Kız	4,01	0,895	-2.816*	0,005
	Erkek	4,26	0,957		
ANNE BABAYA BAĞLANMA					
Anne güven	Kız	4,33	1,055	1,899	0,058
	Erkek	4,13	1,156		
Anne iletişim	Kız	5,11	1,226	4.304**	0
	Erkek	4,59	1,245		
Anne yabancılaşma	Kız	2,47	1,189	-0,844	0,399
	Erkek	2,57	1,265		
Baba güven	Kız	4,15	1,562	2.305*	0,022
	Erkek	3,81	1,289		
Baba iletişim	Kız	4,47	1,432	0,727	0,468
	Erkek	4,37	1,308		
Baba yabancılaşma	Kız	2,85	1,405	0,012	0,991
	Erkek	2,85	1,479		
ERGEN ROMANTİK İLİŞKİLERİNDE SORUN ÇÖZME ÖLÇEĞİ					
Duygusal istismar	Kız	1,76	0,555	-3.288*	0,001
	Erkek	1,95	0,659		
Fiziksel istismar	Kız	1,29	0,37	-2.839*	0,005
	Erkek	1,42	0,557		
Soruna yönelme	Kız	3,97	0,938	2.902*	0,004
	Erkek	3,69	1,092		

**p<.001, *p<.05

olduğunu dile getirmiştir. Bu görüş doğrultusunda kardeş sayısının anlamlı fark oluşturmaması durumu, araştırma-ya alınan öğrencilerin kardeş/kardeşlerinin cinsiyet bilgisi edinilmediği için olası anlamlı fark sonucu doğurmadığı öngörülebilir. Bu durumda hemcins kardeşle olan yaş farkının akran grubuna yakınlık oluşturma noktasında önemli olup olmadığı durumunun da yeni araştırmalarla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Katılımcıların Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzey ile Anne-Babalarına ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmeleri

Katılımcıların anne-baba ve arkadaşlarına bağlanma ile romantik ilişkilerinde sorun çözmelerinin algılanan sosyo-ekonomik düzey (SED) değişkenine göre değerlendirilmesinde katılımcıların arkadaşlarına bağlanmaları alt boyutlarından olan güvenli bağlanmadan alınan puanlar açısından anlamlı fark bulunmuştur. Öğrencilerin romantik ilişkilerinde sorun çözmeye alt boyutlarından olan duygusal istismar alt ölçeğinden alınan puanlar ile fiziksel istismar alt ölçeğinden alınan puanlar açısından SED değişkenine göre anlamlı fark bulunmuştur. Sosyoekonomik durumu yüksek olan öğrencilerin soruna yönelme puanları sosyoekonomik durumu orta olan öğrencilerin soruna yönelme puanlarından anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Konyalıoğlu (2002: 76) da arkadaşlarına bağlanma ile algılanan SED değişkeni arasındaki ilişkiyi 591 öğrenci üzerinde incelemiş ve sosyoekonomik durumu yüksek olanların güvenli bağlanma puanlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Erözkan

(2009: 548) arkadaşlarına bağlanma alt boyutlarından olan kayıtsız bağlanmada SED değişkenine bağlı olarak anlamlı düzeyde farklılık bulmuştur. Bunun yanı sıra bu araştırmanın ölçeğinde SED düzeyinin belirleyicisi olarak kullanılan “düşük”, “orta” ve “yüksek” seçenekleri, katılımcı tarafından algılanan SED düzeyini verdiği için subjektif niteliktedir. Bu nokta da SED değişkeninin bağlanma biçimleri ve alt boyutlarında oluşturduğu anlamlı farkın nedenin algısal olduğu öngörülebilir. Ayrıca algılanan SED düzeyi yükseldikçe anne yabancılaşma ve baba yabancılaşma puanlarının artışı, güvenli bağlanma puanlarının da artışıyla paralel olması aralarında ilişki olduğunu düşündürmektedir. Bu durum çocuklukta anne-babaya bağlanma baskınken, - anne-babaya bağlanma hala önemini sürdürmesiyle birlikte- ergenlik döneminde arkadaşların baskın olmasıyla ilişkilendirilebilir (Morsünbül ve Çok, 2011: 553-571). Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin ebeveynle etkileşiminin azalıp akranlarıyla artması, akranlarla yapılan sosyal faaliyetlerin sosyo ekonomik imkânlarla göre çeşitlendiği ve şekillendiği göz önünde bulundurulursa, bulgular bu görüşü doğrulamaktadır.

Katılımcıların Anne ve Babalarının Eğitim Durumuna Göre Anne-Babalarına ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmeleri

Katılımcıların anne-baba ve arkadaşlarına bağlanma ile romantik ilişkilerinde sorun çözmelerinin anne eğitim durumu değişkenine göre değerlendirilmesinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Şeker'in (2009: 60) yaptığı araştırmada da bu araştırmayı destekleyecek

şekilde anne eğitim düzeyi ile bağlanma puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu durum annenin eğitim seviyesinin yükselmesi, annenin üretici konumda olması ve nitelikli iş gücü oluşturması şeklinde yordana-bilir. Aktaş (1994: 11) annenin çalıştığı için çocuğunun gerekli disiplin ve otoriteden uzak kaldığını düşünerek, çocuğa baskı ve katı bir disiplin yöntemi uygulayarak çocuğu çevredeki tüm tehlikelerden koruduğuna inandığını belirtmiştir. Ayrıca sürekli korunan veya cezalandırılan çocuğun ya otoriteye boyun eğen ve her isteneni yapan pasif bir kişilik sahibi ya da isyankâr bir kişilik geliştireceğini ifade etmektedir. Araştırma bulgularında annesi üniversite mezunu öğrencilerin fiziksel ve duygusal istismar puanlarının yüksek bulunması, Aktaş'ın belirttiği nedenlerle açıklanabilir. Bu durum aynı zamanda pasif kişilik yapısının sorun çözmeye yönelmeyi de olumsuz etkileyebileceği şeklinde ele alınabilir. Romantik ilişkilerinde sorun çözme alt boyutlarından olan soruna yönelme alt ölçeğinden alınan puanlar açısından anne eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur. Cevher ve Buluş (2006: 39) da yaptıkları çalışmada anne eğitim düzeyi arttıkça çocukların akademik benlik saygısı puanlarının düştüğü şeklinde bir sonuca ulaşmışlardır. Bu araştırma ise annesi üniversite mezunu olan üniversite 1.sınıf öğrencilerinin Cevher ve Buluş'un araştırmalarına paralel olarak sorun çözmeye yönelme puanlarının düşük olmasının, başarısız olma kaygısından kaynaklanabileceği söylenebilir.

Katılımcıların anne-baba ve arkadaşlarına bağlanma ile romantik ilişkilerinde sorun çözmelerinin baba eğitim durumu değişkenine göre değerlendirilmesinde

anlamlı bir fark bulunmamıştır. Şeker (2009: 61) yaptığı çalışmada anne eğitim durumu alt ölçeğinde olduğu gibi baba eğitim durumu alt ölçeğinde de arkadaşlarına bağlanma bakımından anlamlı bir farklılık tespit etmemiştir. Romantik ilişkilerinde sorun çözme alt boyutlarından olan duygusal istismar alt ölçeğinden alınan puanlar açısından baba eğitim durumuna göre anlamlı fark bulunmuştur. Bu çalışmada elde edilen verilerin aksine Durmuşoğlu ve Doğru ise araştırmalarında (2007: 238), baba eğitim durumu üniversite olan üniversite öğrencilerinin ilişkisel benlik saygısı puanlarının baba eğitim durumu lise ve ortaokul mezunu olanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Katılımcıların Cinsiyetlerine göre Anne-Babalarına ve Arkadaşlarına Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerinde Sorun Çözmeleri

Katılımcıların anne-baba ve arkadaşlarına bağlanmaları ile romantik ilişkilerinde sorun çözmelerinin cinsiyete göre ele alınmasında öğrencilerin arkadaşlarına bağlanma puanları açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur. Büyüksahin (2001: 102) 200 kız ve 200 erkek öğrenci ile yaptığı çalışmada erkeklerin güvenli bağlanma alt ölçeğinde kızlardan daha yüksek puanlara sahip olduklarını bulmuştur. Anne-babalarına bağlanma biçimleri alt boyutlarından olan anne iletişim alt ölçeğinden alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur. Hazan ve Shaver, (1987: 511) bağlanma çerçevesinde cinsiyet farklılıklarının biyolojik temelli bir nedenselliğe sebep olmadığını belirtmektedir. Romantik ilişkilerinde sorun çözme alt boyutlarından olan duygusal istismar alt ölçeğinden

alınan puanlar açısından cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur. Kalkan'ın (2010: 11,247)300 kişi üzerinde yaptığı bir araştırmada soruna yönelme bakımından kızların erkeklerden daha yüksek puanlara sahip olduklarını tespit edilmiştir.

SONUÇ

Ergenlik, bireyin gelişim sürecinde çocukluk döneminin bitişi başlayan fizyolojik olarak erişkinliğe ulaşıncaya kadar geçen bir gelişim dönemidir. Bu hızlı gelişim döneminde ergen pek çok sorunla karşı karşıya gelmektedir (Karakuş, 2012: 34). Bu dönemde kurulmaya başlanan romantik ilişkilerin sağlıklı şekilde devam etmesinde sorun çözme becerisi de önem kazanmaktadır. Bu noktada da sosyal hizmet uzmanlarıbağlanma kuramı odaklı çalışmayla ergenlerin karşılaştığı sorunları ele alabilecektir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, Ainsworth' un (1989: 709), ebeveyn-çocuk bağlanma ilişkisinin sadece çocukluk dönemiyle sınırlı olmadığı, ergenlikte ve yetişkinlikte de bireyi ve kurduğu ilişkileri etkileyen bir süreç olduğu görüşünü desteklemektedir. Dolayısıyla öğrencilerin aile iletişim ve etkileşimlerinin sağlıklı olması ölçüsünde romantik ilişkilerinde sorun çözümlerinin de olumlu etkilendiği öngörüsü araştırma bulgularıyla desteklenmiştir. Ebeveynle güven ve iletişim problemi ve yabancılaşma yaşayan öğrencilerin romantik ilişkilerinde sorunu çözmeye yönelmedikleri, fiziksel ya da duygusal istismar göstermeye eğilimli oldukları sonucu da bağlanma biçimlerinin sosyal davranışlar üzerinde etkili olduğunu göstergesi kabul edilebilir.

Araştırmada anne eğitim durumu değişkeni ile ergenlerin anne-babalarına ve arkadaşlarına bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerinde sorun çözme ölçekleri arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bu ilişkinin anne eğitim durumunun yüksekliğinden mi kaynaklandığı yoksa annenin mesleğinin öneminin bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir. Ayrıca eğitim durumu ile birlikte çocuk yetiştirme konusundaki bilinç düzeyleri de değerlendirilmelidir.

Bu araştırmanın literatür taraması sürecinde teknolojinin partnere bağlanma ve romantik ilişkide sorun çözme üzerine belirgin bir araştırmaya rastlanmamıştır. Teknolojinin günümüzde bireyin sosyal hayatındaki rolü göz önünde bulundurulduğunda ilişkilerde sorun çözümlerinin olası etkileri incelenmeye değer görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1964). *Individual Psychology of Alfred Adler*. 5. Baskı. Harper Collins Yayınları.
- Ainsworth, M. D. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4),709-716.
- Ainsworth, M. D., Blehar, M., Waters, E., ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: a psychological study of the strange situation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Aktaş, Y. (1994). Çalışan anne ve çocuğu. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*. 36, 7-12.
- Allen, J. P. ve Land, D. (1999). Attachment in adolescence. *Handbook of Attachment Theory and Research and Clinical Applications*. New York: Guilford.
- Armsden, G.C.ve Greenberg., M.T. (1987). *The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in*

- adolescence. *Journal of Youth and Adolescence* 16(5),427-454.
- Aydın, B. (1997). Çocuk ve ergen psikolojisi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı.
- Barnas, M., Pollina, L. ve Cummings, E. M. (1991). Life-span attachment: relations between attachment and socio-emotional functioning in adults. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 117, 175-202.
- Bartholomew, K. ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2),226-244.
- Bilgin, N. (1995). Sosyal Psikolojiye Giriş. İzmir: İzmir Kitaplığı.
- Bowlby, J. (1973). Attachment and loss: seperation: anxiety and anger. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). Attachment and loss: loss, sadness and depression. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: attachment. New York: Persues Group Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). A secure base: parent-child attachment and human development. New York: Basic Books.
- Brehm, S. S. (1992). Intimate relationships. 2. Baskı. New York: Mcgraw-Hill Inc.
- Buğa, D. (2009). Yakın ilişkilerde istikrar: bağlanma stilleri ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından karşılaştırma. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Buist, K. L., Dekovic, M., Meeus, W., ve Van Aken, M. A. (2002). Developmental patterns in adolescent attachment to mother, father and sibling. *Journal of Youth and Adolescence*, (31), 167-176.
- Burger, J. M. (2006). Kişilik, 1. Baskı, Ankara: Kaknüs Yayınları.
- Büyükşahin, A. (2001). Yakın ilişki kuran ve kuramayan üniversite öğrencilerinin çeşitli sosyal psikolojik etkenler yönünden karşılaştırılması. Ankara Üniversitesi , Psikoloji Anabilim Dalı. Ankara: Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Cambridge Dictionary. (2013). Cambridge Dictionary Online. Ağustos 21, 2015 tarihinde <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/american-english/attachment?q=attachment> adresinden alındı.
- Campos, J., Barrett, K., Lamb, M., Goldsmith, H., ve Stenberg, C. (1983). Socio-emotional development. *Infancy And Developmental Psychobiology: Handbook Of Child Psychology*, 2. Cilt, New York: Wiley.
- Cevher, F. N. ve Buluş, M. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarda akademik benlik saygısı. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 28-39.
- Collins, N. L., Cooper, M. L., Albino, A., ve Allard, L. (2002). Psychosocial vulnerability from adolescence to childhood: a prospective study of attachment style differences in relationship functioning and partner choice. *Journal of Personality*,70, 965-1008.
- Collins, N. ve Read, S.J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples, *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Connolly, J. A. ve Goldberg, A. (1999). Romantic relationships in adolescence: The role of friends and peer in their emergence and development. In *The Development of Romantic Relationships In Adolescence*. New York: Cambridge University.
- Dökmen, Ü. (1994). İletişim Çatışmaları ve Empati. İstanbul: Sistem Yayınları.
- Durmuşoğlu, N. ve Doğru, S. S. (2007). Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikteki yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15, 237-246.
- Erözkan, A. (2009). Lise öğrencilerinde kişiler arası ilişki tarzlarının yordayıcısı. Sel-

- çuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 543-551.
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2010). Çocuk ve ergen gelişim, 7.Baskı. (B. Onur, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Geçtan, E. 2013. Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar, Metis Yayınları, 21.Baskı, İstanbul.
- Genius, M. L., ve Oddone, E. (1996). Children's attachment security to mother, father and the parental unit. Child development: Readings for Teachers. Calgary, Alberta: Detselig Enterprises Ltd.
- Gottman, J. M. (1998). Psychology and the study of marital processes. Annual Review of Psychology, 49, 169-197.
- Griffin, D. ve Bartholomew, K. (1994). Metaphysics of measurement: the case of adult attachment. Advances in personal relationships, attachment processes in adulthood. London: Jessica Kingsley.
- Günaydın, B. ve Yöndem, Z. D. (2007). Ergenlerin akran bağlılığının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(1),141-153.
- Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005). Ebeveyn ve arkadaşlarına bağlanma envanteri kısa formu'nun psikometrik açıdan değerlendirilmesi. Türk Psikoloji Yazıları Dergisi, 8(16),13-23.
- Güngör, D. (2000). Bağlanma stilleri ve zihinsel modellerin kuşaklarası aktarımında anababalık stillerinin rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Hamarta, E. (2004). Bağlanma teorisi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(1),53-66.
- Hazan, C. ve Zeifman, D. (1994). Sex and the psychological tether. Attachment Processes in Adulthood. Advances in Personal Relationships, 5. Baskı, Philadelphia, PA: Jessica Kingsley Publishers.
- Hazan, C., ve Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. Journal of Personality and Social Psychology, 52, 511-524.
- Henderson, A. J., Bartholomew, K. ve Dutton, D. G. (1997). He loves me; he loves me not, separation resolution of abused women. Journal of Family Violence, 12, 2.
- Hortaçsu, N. (2003). Çocuklukta ilişkiler, 1. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- Hotfield, E. (1988). Passionate and companionate love. The Psychology Of Love, New Haven and London: Yale University.
- Kabadayı, R. (1992). Problem çözme süreci gereği ve eğitimdeki boyutları. Öğretmen Dünyası, 146, 32-33.
- Kalkan, M. (2008). Ergenler için romantik ilişkilerde sorun çözme ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirliği. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 15, 131-138.
- Kalkan, M. (2010). Ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmeye adlerian bir bakış: sosyal ilgi. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 11, 242-247.
- Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki. Toplum Ve Sosyal Hizmet Dergisi, 23(2), 33-46
- Karasar, N. (2002). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kesebir, S., Özdoğan, S., ve Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve psikopatoloji. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 3(2),321-342.
- Konyalıoğlu, P. (2002). Üniversite öğrencilerinin duygusal ilişki bağlanma tarzları ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Masterson, J. F. (2008). Bağlanma kuramı ve nörobiyolojik kendilik gelişimi açısından kişilik bozuklukları. (H. Şentürk, Çev.) İstanbul: Litera Yayınları.

- Morsünbül, Ü., ve Çok, F. (2011). Bağlanma ve ilişkili değişkenler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3),553-570.
- Mukolincer, M., Shaver, P. R., ve Pereg, D. (2003). Attachment theory and affect regulation: the dynamics, development, and cognitive consequences of attachment-related strategies. *Motivation and Emotion*, 27(2), 77-78.
- Orlofsky, J. L. (1991). Intimacy status: theory and research. *Ego Identity, A Handbook For Psychosocial Research*. New York: Springer-Verlag.
- Özbesler, C. (2015). Klinik odaklı sosyal hizmet müdahalesinde bağlanma kuramının önemi. *Sosyal Hizmet Sempozyumu*, Celal Bayar Üniversitesi.
- Pehlivan Türk, B. (2004). Otistik çocuğu olanlarda bağlanma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(1),56-63.
- Raja, S. N. , McGee, R. ve Stanton, W.R. (1992). Perceived attachments to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal Of Youth And Adolescence* 21(4), 471-485.
- Rubenstein, C. ve Shaver, P. R. (1982). In search of intimacy. New York: Delacorte.
- Sayar, Ö.Ö. (2004). Bağlanma teorisi ve yetiştirme yurtlarında sosyal hizmet uygulaması, Erişim: <http://www.sosyalhizmetuzmani.org/baglamateorisi2.htm>
- Sonmaz, S. (2002). Problem Çözme Becerisi ile Yaratıcılık ve Zeka Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleminde psikometrik değerlendirilmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43),71-106.
- Şeker, G. (2009). Lise öğrencilerinin bağlanma stillerinin ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (2006). 16 Nisan 2016 tarihinde http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5714022dc9b327.43861711 adresinden alındı.
- Türk Dil Kurumu. (2013). *Büyük Türkçe Sözlük*. 30 Haziran 2015 tarihinde http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gtsvearama=gtsveguid=TDK.GTS.531b70a8307a46.33188552 adresinden alındı.
- Waters, E., Merrick, S., Treboux, D., Crowell, J. ve Albersheim, L. (2000). Attachment security in infancy and early adulthood: a twenty year longitudinal study. *Child Development*, 71(3),684-689.
- Williams, S. O. ve Connolly, J. A. (1997). Revisiting intimacy and autonomy. *The Biannual Meeting of The Society For Research in Child Development*.
- Wilson-Shockly, S. (1995). *Gender Differences in adolescent Depression: The Contribution of Negative Effect*. Yüksek Lisans Tezi, İlionis Üniversitesi, İlionis, ABD.
- Wolfe, D. ve Feiring, C. (2000). Dating violence through the lens of adolescent romantic relationships. *Child Maltreatment*, 5, 360-363.